



UDVIDET GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

Europa-Kommissionens forslag til Europa-Parlamentet og Rådets forordning om etablering af programmet for den europæiske forsvarsindustri (EDIP) og en ramme for foranstaltninger til sikring af rettidig tilgængelighed og forsyning af forsvarsprodukter KOM (2024)150

Notatet sendes endvidere til Folketingets Forsvarsudvalg og Erhvervsudvalg.

1. Resumé

Kommissionen har den 5. marts 2024 fremsat forslag til en forordning om at etablere et europæisk forsvarsindustri program (EDIP) samt en række tiltag, der skal sikre rettidig tilgængelighed og forsyning af forsvarsprodukter. Forordningen fremsættes som det første udmøntende initiativ i forlængelse af udgivelsen af den europæiske forsvarsindustrielle strategi (EDIS). Formålet med forslaget er at styrke konkurrenceevnen og modstandsdygtigheden i den europæiske forsvarsteknologiske- og -industrielle base (EDTIB) samt bidrage til genopbygningen og moderniseringen af den ukrainske forsvarsteknologiske og -industrielle base (ukrainske DTIB). Forslaget skal understøtte ambitionerne i EDIS om, at EU-landene skal investere mere, bedre, sammen og europæisk, ligesom EU skal styrke det forsvarsindustrielle samarbejde med Ukraine. Forslaget indeholder i udgangspunktet en finansieringsramme på 1,5 mia. euro fra 2025-2027.

Forslaget består af fire hovedelementer. For det første indeholder forslaget et program, der skal styrke konkurrence- og tilpasningsevnen i EDTIB og fremme det indre marked for forsvarsmateriel. Dette bl.a. gennem fælles indkøb og opskalering af produktionskapaciteten samt en række understøttende tiltag såsom nye samarbejdsformer for medlemsstater i hele livscyklussen af forsvarsprodukter og en europæisk mekanisme for salg af militært udstyr. For det andet indeholder forslaget tiltag, der skal sikre genopbygningen og moderniseringen af den ukrainske forsvarsindustri, herunder et støtteinstrument for Ukraine. For det tredje foreslås der et nyt regime for forsyningssikkerhed med formål om at sikre rettidig tilgængelighed af forsvarsprodukter. For det fjerde foreslås der etableret en ny koordinationsmekanisme – udvalget for forsvarsindustrielt beredskab – som skal bistå, yde rådgivning og fremsætte henstillinger til Kommissionen i henhold til forordningens bestemmelser.

Forslaget kan i en kortere periode medføre erhvervsøkonomiske konsekvenser for danske virksomheder og forskningsinstitutioner som følge af reduceret mulighed for hjemtag af midler under udmøntningen af Den Europæiske Forsvarsfond (EDF), idet Kommissionen foreslår finansiering ved omprioritering af midler fra EDF. Omvendt vil virksomheder have mulighed for hjemtag under EDIP. Forslaget kan potentielt medføre midlertidige lovgivningsmæssige konsekvenser, men forventes ikke at medføre merudgifter for staten, idet instrumentet finansieres ved omprioritering inden for EU's budget.

Grundet den hastende karakter af forslaget har Kommissionen ikke udarbejdet en konsekvensanalyse for forslaget. I efteråret 2023 faciliterede Kommissionen en konsultationsproces med medlemsstaterne, aktører fra den europæiske forsvarsindustri, den finansielle sektor og tænketanke.

Regeringen byder forslaget velkomment og støtter generelt ambitionen og formålet om at styrke den europæiske forsvarsindustri og sikre det forsvarsindustrielle beredskab i EU. Dette

med henblik på at kunne fortsætte den militære støtte til Ukraine samtidig med at det understøtter et større europæisk ansvar for euro-atlantisk sikkerhed, herunder at forsyningssikkerheden i den europæiske forsvarsindustri opbygges. Regeringen finder det særligt vigtigt, at forslaget bidrager til en omkostningseffektiv opskalering af produktionskapaciteten og en øget brug af fælles udvikling, indkøb og anskaffelse af forsvarsmateriel. Dertil findes det særligt vigtigt, at små- og mellemstore virksomheders adgang og vilkår tilgodeses, samt at der tages højde for samarbejdet med NATO og ligesindede tredjelande. Der bør generelt arbejdes for at undgå duplikation af øvrige, eksisterende initiativer og fora. Det er positivt, at forordningen indeholder konkrete tiltag og værktøjer til at øge samarbejdet med Ukraine på den forsvarsindustrielle dagsorden. Regeringen finder det vigtigt, at støtten til Ukraine er en central del af forslaget. Endelig finder regeringen, at Kommissionen bør frembringe en konsekvensvurdering af forslaget hurtigst muligt.

2. Baggrund

Kommissionen har den 5. marts 2024 fremsat forslag til en forordning om etablering af programmet for den europæiske forsvarsindustri, som har til formål at understøtte konkurrence- og reaktionsevnen samt forsyningssikkerheden i EDTIB. EDIP er det første udmøntende tiltag under EDIS, som behandles i et særskilt grund- og nærhedsnotat. Dertil er formålet at medvirke til genopretningen, genopbygningen og moderniseringen af Ukraines DTIB. Forslaget blev modtaget i dansk sprogversion den 10. april 2024.

Forslaget har ophæng i EU's forsvarspakke fra februar 2022, det strategiske kompas for sikkerhed og forsvar og Versailles-erklæringen fra marts 2022. I forsvarspakken fremsatte Kommissionen en række nye ambitioner for forsvarsområdet, herunder et øget fokus på innovationskapaciteten. I kølvandet på Ruslands invasion af Ukraine forpligtede medlemsstaterne sig i Versailles-erklæringen og i det strategiske kompas for sikkerhed og forsvar til at styrke europæiske forsvarskapabiliteter, herunder at øge forsvarsbudgetterne, øge samarbejdet på forsvarsområdet, inklusiv flere fælles investeringer i – samt udvikling, indkøb og anskaffelse af – forsvarsmateriel, styrke innovationskapaciteten samt udvikle og styrke den europæiske forsvarsindustri.

I maj 2022 præsenterede Kommissionen en fælles meddelelse om *en analyse af investeringsunderskud på forsvarsområdet og vejen frem*. Med meddelelsen blev der etableret en task force for fælles indkøb (Defence Joint Procurement Taskforce - DJPTF) til at skabe samarbejde mellem medlemsstaterne om at støtte koordinering af behov for indkøb på kort sigt. Kommissionen og medlemsstaterne erkendte, at de sidste mange års underinvesteringer i forsvar har resulteret i forsvarsindustrielle, finansieringsmæssige og kapabilitetsmæssige mangler på tværs af EU. Kommissionen fremsatte den 19. juli 2022 forordning om 'styrkelse af den europæiske forsvarsindustri gennem fælles indkøb' (European Defence Industry Reinforcement through common Procurement Act - EDIRPA). EDIRPA har til formål at skabe øget incitament til, at medlemsstaterne i højere grad skal anskaffe forsvarsmateriel sammen og herigennem skabe stordriftsfordele og sende klare efterspørgselssignaler til forsvarsindustrien. Den 3. maj 2023 fremsatte Kommissionen forordning om støtte til produktion af ammunition (Act in Support of Ammunition Production, ASAP), med formål om at understøtte den europæiske opskalering af produktionskapaciteten for ammunition- og missiler. Begge instrumenter er midlertidige og løber til hhv. ultimo december og juni 2025. Nærværende forslag om et forsvarsindustrielt program er en fortsættelse og udvidelse af EDIRPA og ASAP.

Endelig skal forslaget ses i lyset af, at Det Europæiske Råd den 23. juni 2022 besluttede at give Ukraine status som kandidatland. Der er en stor politisk vilje til at sikre rekonstruktionen og genopbygningen af den ukrainske forsvarsindustri.

3. Formål og indhold

Det overordnede formål med forslaget er at bidrage til EU's forsvarsindustrielle beredskab. Forslagets mere specifikke formål kan inddeles i tre søjler. For det første skal forslaget sikre konkurrence- og reaktionsevnen i den europæiske forsvarsindustri samt tilpasningen til de strukturelle ændringer, som er fremkommet i kølvandet på Ruslands krig i Ukraine. For det andet skal forslaget understøtte den rettidige tilgængelighed og forsyning af forsvarsprodukter i EU. For det tredje skal forslaget medvirke til at genoprette, genopbygge og modernisere Ukraines DTIB.

Forordningen etablerer to finansielle instrumenter – et forsvarsindustri program (programmet) og et instrument for støtte til Ukraine (støtteinstrumentet for Ukraine). Tilsammen skal instrumenterne bygge bro fra tidligere instrumenter (ASAP, EDIRPA), og en mere situationsspecifik krisehåndtering, hen imod et robust forsvarsindustrielt beredskab. Forordningen etablerer dertil en ramme af foranstaltninger, som skal forudse, planlægge og respondere på forsyningskrisers indvirkning på det indre marked for forsvarsprodukter. Forordningen etablerer endvidere et udvalg for forsvarsindustrielt beredskab, som skal sikre en øget koordination mellem medlemsstaterne og understøtte implementeringen af forordningen.

Forslaget har ligeledes til formål at skabe sammenhæng med EU's sikkerheds- og forsvarspolitik og med implementeringen af det strategiske kompas for sikkerhed og forsvar samt understøtte allerede eksisterende EU-initiativer. Dette gælder både for implementeringen af Den Europæiske Forsvarsfond (EDF), som er rettet mod forskning og udvikling af forsvarsmateriel og Det Permanente Strukturerede Samarbejde (PESCO), som er rettet mod samarbejde om fælles udvikling af forsvarskapabiliteter. Konkret skal EDIP bidrage til at sikre en industrialisering og videreførelse af projekter under EDF og PESCO. EDIP skal samtidig konsolidere indsatsen og dialogen fra arbejdet i DJPTF og skabe synergi med eksisterende prioriteringsmekanismer på EU-niveau, herunder EU's kapabilitets- og udviklingsplan (CDP) og den årlige gennemgang af forsvarskapabiliteter (CARD) samt det arbejde som finder sted i regi af Det Europæiske Forsvarsagentur (EDA). EDIP vil ligeledes blive gennemført i fuld overensstemmelse med EU's militære bistand til Ukraine i kontekst af den Europæiske Fredsfacilitet (EPF).

Forordningen har hjemmel i fire forskellige artikler i Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) – artikel 173, 114, 212 og 322. Artikel 173 fastsætter, at EU og medlemsstaterne sørger for, at de nødvendige betingelser for EU-industriens konkurrenceevne er til stede, herunder bl.a. med sigte på, at industrien hurtigere kan tilpasse sig strukturforandringer. Medlemsstaterne og EU rådfører sig herunder med hinanden og Kommissionen mhp. at samordne aktioner. Kommissionen kan ligeledes tage de initiativer, den finder hensigtsmæssige, for at fremme denne samordning. Bestemmelsen tillader ikke harmonisering af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser, og foranstaltninger under artikel 173 er således udøvelse af supplerende kompetence.

TEUF artikel 114 fastsætter, at Europa-Parlamentet og Rådet efter den almindelige lovgivningsprocedure vedtager de foranstaltninger med henblik på tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser. Bestemmelsen tillader harmoniserende lovgivning under delt kompetence.

TEUF artikel 212 giver mulighed for, at Unionen i overensstemmelse med dens udviklingspolitik og principperne for Unionens optræden udadtil kan iværksætte samarbejdsforanstaltninger med andre tredjelande end udviklingslande. Der er tale om delt kompetence, og Unionen og medlemsstaternes optræden i den forbindelse skal supplere hinanden.

TEUF artikel 322 omhandler de finansielle regler, der fastsætter de nærmere retningslinjer for opstilling og gennemførelse af budgettet, samt regler for kontrollen med de finansielle aktører, der skal vedtages ved forordning.

Forordningens hjemler går således på tværs af områder med delt og supplerende kompetence mellem EU og medlemsstaterne.

I: Almindelige bestemmelser

Forordningen finder anvendelse for et budget og en række foranstaltninger, der skal styrke den europæiske og ukrainske forsvarsindustri. Anvendelsesområdet omfatter 1) et europæisk forsvarsindustriprogram, 2) et støtteinstrument til gavn for Ukraine, 3) en retlig ramme for strukturen for et europæisk forsvarsmaterielprogram, 4) foranstaltninger der skal sikre forsyningssikkerheden af forsvarsprodukter, og 5) oprettelse af et udvalg for forsvarsindustrielt beredskab.

II: Fælles bestemmelser for både programmet og støtteinstrumentet

Finansiering

Til programmet afsættes 1,5 mia. euro i løbende priser fra vedtagelsen af forslaget til den 31. december 2027. Hertil kommer evt. supplerende finansiering, jf. nedenfor.

Til støtteinstrumentet afsættes der ikke et dedikeret budget. Evt. finansieringen skal i stedet rejses gennem supplerende finansieringskilder, der anvendes i overensstemmelse med støtteinstrumentets formål.

For såvel EDIP som støtteinstrumentet angiver Kommissionen følgende potentielle supplerende finansieringskilder: frivillige bidrag fra medlemsstater, EU-budgettet, tredjelande, internationale organisationer, internationale finansielle organisationer eller øvrige tredjepartnere. Endelig lægges der op til mulighed for, at medlemslandene kan overføre en del af deres landefordelte midler under delt forvaltning til programmet. Disse midler skal komme det pågældende medlemsland til gavn.

Det er muligt for Kommissionen at omprioritere op til 20 pct. af midlerne inden for den eksisterende finansieringsramme i tilfælde af særlige og uforudsete udviklinger.

Særlige bestemmelser for programmet

Programmet er tidsbegrænset til den 31. december 2027. Kommissionen vil fremsætte en evaluering af forordningen senest i juni 2027, som vil indeholde overvejelse om forlængelse af programmet. Programmet skal implementeres gennem flere arbejdsprogrammer, hvori de specifikke rammer for implementeringen fastsættes. Programmet og dets instrumenter er

åbent for deltagelse af tredjelande, som er medlemmer af Den Europæiske Økonomiske Sammenslutning (EØS), og der er associerede medlemmer af Det Europæiske Økonomiske områderåde.

Yderligere finansiering til programmet

I tillæg til de finansieringsbestemmelser, der gør sig gældende for både programmet og støtteinstrumentet, gøres det muligt, at finansiering kan kombineres og akkumuleres på tværs af EU-programmer, så længe de samme omkostninger ikke finansieres flere gange. Dette gælder også for midler under Den Europæiske Regionalfond og Den Europæiske Socialfond Plus.

Forslaget indeholder ligeledes en bestemmelse om, at programmet i særlige tilfælde kan finansiere op til 100 pct. af de støtteberettigede omkostninger. Derudover præciseres det, at visse aktiviteter kan være berettigede til en højere EU-finansieringsandel. Dette gælder for 1) foranstaltninger udviklet i rammen af strukturen for forsvarsmaterielt samarbejde, 2) forsvarsprodukter leveret til Ukraine under programmet, som er omfattet af finansiering gennem Den Europæiske Fredsfacilitet samt 3) når modtageren er en SMV eller størstedelen af konsortiet består af SMV'er.

Der etableres ligeledes en fond til fremskyndelse af omstillingen til en forsvarsforsyningskæde, som har til formål at mobilisere, nedsætte risici og fremskynde nødvendige investeringer i SMV'ernes eller små Mid Cap-selvskabers produktionskapacitet – dette skal tiltrække privat og offentlige investeringer. Fonden vil tage form af en blandingsfacilitet, hvor lånefinansiering kombineres med egenkapitalfinansiering.

Støtteberettigede enheder

Modtagerne, såvel som faciliteter mv., skal være etableret i EU eller et associeret land. Såfremt det ikke er muligt at gennemføre foranstaltningen inden for EU eller i et associeret land, kan foranstaltningen gennemføres uden for medlemsstaterne og de associerede landes territorium, så længe dette ikke går ud over medlemsstaternes sikkerheds- og forsvarsinteresser.

Støtteberettigede tiltag

Programmet finder anvendelse på foranstaltninger, som gennemfører programmets formål, og som bl.a. skal vedrøre samarbejde ifm. fælles indkøb af forsvarsmateriel, fremskyndelse af tilpasningen til de strukturelle ændringer i den europæiske forsvarsindustri, herunder opskalering af produktionskapacitet mv.

I nedenstående gennemgås de særlige bestemmelser, som gør sig gældende for de særlige støtteberettigede foranstaltninger udover fælles indkøb og anskaffelse samt opskalering af produktionskapacitet.

En europæisk mekanisme for salg af militært udstyr

Forordningen etablerer en mekanisme for salg af militært udstyr, som skal sikre rettidig tilgængelighed af forsvarsprodukter i de fornødne mængder. Mekanismen dækker over følgende: etablering af et katalog over forsvarsprodukter, etablering af en beredskabspulje for forsvarsmateriel, forenkling af udbudsprocedurer samt støtte til opbygningen af den administrative kapacitet i medlemsstaterne ift. til at foretage fælles indkøb.

Europæiske forsvarsprojekter af fælles interesse

Programmet skal ligeledes understøtte forsvarsprojekter af fælleseuropæisk interesse. Disse defineres som projekter, der bidrager til udvikling eller anskaffelse af kapabiliteter, som er kritiske for medlemsstaternes sikkerheds- og forsvarsinteresser. Der lægges op til, at Kommissionen skal udpege disse projekter under inddragelse af det nyetablerede udvalg for forsvarsindustrielt beredskab, i tråd med EU's prioriteter på det sikkerheds- og forsvarspolitiske område.

Minimum fire medlemsstater skal deltage i projektet, mens Kommissionen også får mulighed for at deltage, hvis relevant.

Tildelingskriterier for programmet

Ovenstående foranstaltninger er omsat til specifikke tildelingskriterier, der vil ligge til grund for evalueringen af projekter. Disse indebærer kriterier vedr. opbygningen af forsvarsindustrielt beredskab, bidrag til modstandsdygtigheden, etablering af forsvarsindustrielle samarbejder og kvaliteten af tiltagene.

Tildelingskriterierne skal yderligere fastlægges i konkrete arbejdsprogrammer.

Særlige bestemmelser for Ukraine-støtteinstrumentet

Støtteinstrumentets formål er at muliggøre Ukraines deltagelse under programmet. Det gælder, at Ukraine kan deltage i størstedelen af programmets elementer, undtagen projekter af fælleseuropæisk interesse og fonden til fremskyndelse af omstillingen af forsvarsforsyningskæder. Dertil kan Ukraine ikke modtage de afsatte finansieringsmidler under programmet, hvorfor Ukraines deltagelse afhænger af alternativ finansiering gennem støtteinstrumentet.

Støtteberettigede enheder

Modtagere af finansiel støtte under støtteinstrumentet skal være etableret i EU (fx ved fællesindkøb) eller i Ukraine. I særlige tilfælde kan entiteter uden for disse områder modtage støtte. Medlemsstaterne skal stille garantier for, at modtagere ikke er under kontrol af et tredjeland.

Rammeaftale mellem EU og Ukraine

Før at støtteinstrumentet kan træde i kraft, skal der udarbejdes en rammeaftale med Ukraine for implementeringen af foranstaltningerne. I aftalen skal rammerne for det konkrete samarbejde mellem EU og Ukraine fsva. foranstaltningerne specificeres, herunder bl.a. de ukrainske myndigheders forpligtelser til at sikre transparens, foretage den nødvendige kontrol samt sikre at implementeringen sker i overensstemmelse med EU's skatteregler.

Del III: Strukturen for det europæiske forsvarsmaterielprogram

For at øge indsatsen for at koordinere den europæiske efterspørgsel efter forsvarsmateriel fra den europæiske forsvarsindustri indeholder forslaget en frivillig og brugsklar retlig ramme – strukturen for det europæiske forsvarsmaterielprogram (SEAP) – for samarbejde og fælles forvaltning af forsvarsmateriel i hele dets livscyklus. Kerneopgaverne for dette samarbejde er fælles anskaffelser, vedligehold, udvikling og tiltag, der skal understøtte tilgængeligheden af forsvarsprodukter.

En SEAP kan etableres af mindst tre medlemsstater, associerede lande eller Ukraine, hvor mindst to skal være EU-medlemsstater. Det er kun på foranledning fra medlemsstaterne, at et sådant samarbejde kan oprettes.

Nye muligheder inden for strukturen for det europæiske forsvarsmaterielprogram

Foranstaltninger, der gennemføres i regi af denne type samarbejde, vil være berettiget til en højere finansieringsrate under Programmet.

Der gælder ligeledes en række særlige betingelser for indkøb, som gør det nemmere for strukturen at fastsætte egne udbudsregler.

Såfremt der er tale om fælles ejerskab af forsvarsprodukter, er de deltagende lande derudover potentielt berettiget til momsfrigivelse.

Del IV: Forsyningssikkerhed

Forordningen etablerer en ramme af foranstaltninger, der skal sikre et beredskab, planlægning og forsyningssikkerhed af forsvarsprodukter. Afsnittet berører en række generelle bestemmelser vedrørende beredskab for forsyningen af forsvarsprodukter, der vil gøre sig gældende fra forordningens vedtagelsestidspunkt. Dertil indeholder rammen for forsyningssikkerhed, to krise-tilstande, der kan aktiveres, og som vil udløse nye foranstaltninger, der skal sikre tilgængeligheden af forsvarsmateriel i krisetider, hhv. forsynings- og sikkerhedsrelaterede krisetilstande (forsynings- eller sikkerhedskrise).

Forordningen pålægger medlemsstaterne at sikre, at den ansvarlige myndighed orienterer udvalget for forsvarsindustrielt beredskab om mulige forstyrrelser i forsyningen af krise relevante forsvarsprodukter, så snart der forelægger information om en sådan situation. Når Kommissionen har denne information, skal der indkaldes til et ekstraordinært møde i udvalget for forsvarsindustrielt beredskab, som skal overveje aktiveringen af hhv. forsynings- eller sikkerhedskrisen samt koordinere tiltag.

Bestemmelser vedrørende et generelt forsvarsindustrielt beredskab

Ændring af eksisterende rammeaftaler

Forordningen giver medlemsstaterne mulighed for at foretage væsentlige ændringer af eksisterende rammeaftaler ved mindst to medlemsstaters indkøbssamarbejde og i tilfælde af en akut situation. Instrumentet gør det således muligt at genåbne eksisterende rammeaftaler, hvorved andre ordregivere end den oprindelige kan tiltræde rammeaftalen, samt at aftalen tiltrædes af nye leverandører. Rammeaftalen kan desuden udvides.

Kommissionens deltagelse i fælles indkøb

Forordningen giver medlemsstaterne mulighed for at anmode Kommissionen om at deltage i fælles indkøb eller at udfylde rollen som indkøbscentral på vegne af medlemsstaterne. Som led i et indkøb i rollen som indkøbscentral, kan Kommissionen indkøbe relevante komponenter og råmaterialer til forsvarsprodukter med henblik på at opbygge strategiske reserver. I akutte nødsituationer kan Kommissionen ligeledes anmode om at få leveret varer og ydelser inden for kort tid.

Ejerskabet og eksporten af forsvarsprodukter, som er indkøbt gennem ovenstående mekanisme, vil forblive under de deltagende landes kompetence.

Fælles indkøb med deltagelse af Kommissionen kan dertil tage form af forhåndsindkøbsaftaler, som forhandles og indgås på de deltagende medlemsstaters vegne. Dette indebærer en forudbetalingsmekanisme for produktion af sådanne produkter til gengæld for retten til slutproduktet. Kommissionen skal, på anmodning fra de berørte medlemsstater, udarbejde en mekanisme for omfordeling af de overskydende produkter.

Facilitering af aftagningsaftaler

Forordningen indeholder etableringen af et system, som skal lette indgåelsen af aftagningsaftaler vedrørende industriel opskalering. Aftagningsaftaler er defineret som en aftale mellem mindst tre medlemsstater og en producent af forsvarsmateriel angående enten køb af eller option på køb af forsvarsmateriel. Det er Kommissionen, som er ansvarlig for at etablere et system, som faciliterer indgåelse af aftalerne inden for EU og med Ukraine.

Hurtig behandling af administrative ansøgninger

Medlemsstaterne skal generelt sikre, at administrative ansøgninger vedrørende planlægning, opførelse og drift af produktionsanlæg samt kvalificering og certificering af slutprodukter behandles så hurtigt, som det er lovligt muligt.

Lempelse af krydscertificeringsprocessen

Medlemsstaterne skal vedtage en liste over de myndigheder der udsteder nationale certificeringer for forsvarsprodukter. Listen holdes opdateret og vil være tilgængelig for medlemsstaterne. Dette mhp. at gøre det muligt at anmode en myndighed i en anden medlemsstat om grundlæggende information om certificeringen af et forsvarsprodukt.

Overvågning, kortlægning og monitorering af forsyningskæden

Forordningen indeholder et afsnit om overvågning, kortlægning og monitorering af forsyningskæder og forsvarsprodukter. Kommissionen skal i samarbejde med udvalget for forsvarsindustrielt beredskab kortlægge europæiske forsyningskæder. Dette gennem offentlig tilgængelig data.

Kommissionen skal monitorere den europæiske produktionskapacitet for kriserelevante produkter med henblik på at identificere potentielle forstyrrelser i forsyningen af produkter. Indsamlingen af data til brug for monitoreringen vil bero på frivillighed. Medlemsstaterne skal dog udarbejde en liste over relevante aktører, som bidrager til forsyningen af kriserelevante produkter, og som Kommissionen har mulighed for at anmode om information.

Bestemmelser vedrørende forsyningskrise

Tilstanden af forsyningskrise, defineres som alvorlige forstyrrelser i forsyningen af produkter, som ikke er forsvarsprodukter, men som forhindrer leveringen, reparationen eller vedligeholdelse af forsvarsprodukter i et sådant omfang, at det vil have alvorlig skadesvirkning på funktionen af forsyningskæder inden for EU.

Såfremt dette kriterie er mødt, kan Kommissionen stille forslag til Rådet om at aktivere krisetilstanden. Dette sker ved kvalificeret flertal. Kommissionen skal afrapportere til Rådet og Europa-Parlamentet hver tredje måned, og krisetilstanden må som udgangspunkt ikke overstige 12 måneder.

Med aktiveringen af forsyningskrisen iværksættes således yderligere nødforanstaltninger, som vil finde anvendelse for kriserelevante produkter. De to typer nødforanstaltninger vedrører indhentning af information og prioriterede ordrer.

Indhentning af information

Forordningen giver Kommissionen beføjelser til at anmode relevante aktører om information vedrørende produktionskapacitet. Dette under forudgående accept fra medlemsstaten. Såfremt aktøren ikke imødekommer Kommissionens anmodning om information, kan Kommissionen pålægge bøder, som beskrives nærmere i et senere afsnit. Pålæggelsen af bøder kan fraviges, såfremt entiteten har tilstrækkelige grunde til ikke at kunne imødekomme anmodningen.

Prioriterede ordrer af produkter, der ikke er forsvarsprodukter

Når forsyningskrisetilstanden aktiveres, kan medlemsstater anmode Kommissionen om at pålægge virksomheder at prioritere eller acceptere ordrer på kriserelevante produkter, som ikke er forsvarsprodukter, men som indgår i forsyningskæden dertil, hvis medlemsstaten støder på eller risikerer at støde på alvorlige vanskeligheder med at placere eller få leveret ordrer om vigtige forsvarsprodukter grundet varemangel eller alvorlig risiko for varemangel i Unions kritiske forsvarsforsyningskæder.

Kommissionen kan meddele en virksomhed, at Kommissionen har til hensigt at pålægge en prioriteret ordre efter at have konsulteret og fået samtykke fra medlemsstaten, hvor virksomheden er etableret. Meddelelsen skal indeholde regelgrundlaget for anmodningen, specifikationer og tidsfrister for ordren samt begrundelse for brugen af den prioriterede ordre. Virksomheden har derefter fem arbejdsdage til at acceptere eller afvise ordren. Såfremt virksomheden afviser ordren, skal der gives en detaljeret begrundelse herfor. Kommissionen kan vedtage en gennemførelsesretsakt for at tvinge virksomheden til at acceptere ordren til en fair og rimelig pris. Virksomheder kan blive pålagt en bøde for forsætligt eller groft uagtsomt ikke at overholde en forpligtelse til at prioritere en ordre. Derudover er virksomheder ansvarsfri over for kontraktparter som følge af den prioriterede ordre, herunder forsinkelse eller andre forhold uden for kontrakt, når det er nødvendigt for at kunne imødekomme kravet om prioritering.

Bestemmelser vedrørende sikkerhedskrise

Sikkerhedskrisen defineres som en tilstand, hvor der er alvorlige forstyrrelser i forsyningen af forsvarsprodukter i EU.

Såfremt dette kriterium er mødt, skal Rådet aktivere krisetilstanden ved kvalificeret flertal. Kommissionen skal afrapportere til Rådet og Europa-Parlamentet hver tredje måned, og krisetilstanden må som udgangspunkt ikke overstige 12 måneder.

Med aktiveringen af sikkerhedskrisen kan der iværksættes en række yderligere nødforanstaltninger. Det besluttet ved aktiveringen af krisetilstanden, hvilke foranstaltninger, der er passende for den gældende krisesituation, og som dermed aktiveres gennem en gennemførelsesretsakt. Dette kan også gælde foranstaltningerne, der kan aktiveres under en forsyningskrise, som beskrevet ovenfor. Foranstaltningerne vil finde anvendelse for kriserelevante forsvarsprodukter.

Prioriterede anmodninger af forsvarsprodukter

Når denne foranstaltning aktiveres, kan medlemsstater anmode Kommissionen om at pålægge virksomheder at prioritere ordrer for krise-relevante forsvarsprodukter, hvis medlemsstaten støder på eller risikerer at støde på alvorlige vanskeligheder med at placere eller få leveret ordrer om forsvarsprodukter grundet mangel på eller alvorlig risiko for mangel på de pågældende forsvarsprodukter, hvis disse vanskeligheder kan underminere Unionens og dens medlemsstaters sikkerhed.

Kommissionen kan alene anmode en virksomhed om at prioritere en ordre efter at have konsulteret og fået samtykke fra medlemsstaten, hvor virksomheden er etableret. Anmoder Kommissionen virksomheden om at prioritere ordren, er virksomheden frit stillet til at afslå anmodningen uden yderligere konsekvenser.

Såfremt virksomheden accepterer anmodningen, skal Kommissionen vedtage en gennemførelsesretsakt, der specificerer mængde, tidslinje, modtagere mv., efter igen at have konsulteret og fået samtykke fra medlemsstaten, hvor virksomheden er etableret. Den prioriterede anmodning skal pålægges med en fair og rimelig pris, som tager hensyn til omkostningerne for virksomheden ved at prioritere anmodningen over eksisterende kontraktuelle forpligtelser. Virksomheden vil også være ansvarsfri i forhold til misligholdelse af andre kontraktlige forpligtelser som følge af at skulle prioritere en ordre, hvilket forudsættes f.eks. af vedrøre forsinkelse over for øvrige nedprioriterede kontraktparter. Virksomheden kan dog blive pålagt en bøde for forsætligt eller groft uagtsomt at misligholde sin forpligtelse til at prioritere en sådan anmodning, såfremt anmodningen er accepteret.

Overførsel af forsvarsprodukter inden for EU (eksportkontrol)

Når denne foranstaltning aktiveres, pålægges medlemsstaterne at sikre en effektiv og rettidig behandling af ansøgninger om overførsel af forsvarsprodukter inden for EU. Medlemsstater pålægges i den forbindelse at sikre, at ansøgninger behandles inden for to arbejdsdage.

Støtte til kriserelaterede innovationsaktiviteter

Når denne foranstaltning aktiveres kan aktiviteter, der bidrager til en hurtig omstilling af civile produkter til forsvarsprodukter, mindsker leveringstiden for forsvarsprodukter samt aktiviteter, der simplificerer specifikationer for at muliggøre øget produktionskapacitet, være støtteberettigede under programmet.

Hurtig behandling af ansøgninger om certificering

Hvor denne foranstaltning aktiveres, skal medlemsstaterne sikre at sagsbehandlingen af administrative ansøgninger ifm. certificering af forsvarsprodukter, skal ske hurtigst muligt inden for eksisterende nationale regler og lovgivning.

Nationale hasteprocedurer for udstedelse af tilladelser

Hvor denne foranstaltning aktiveres og hvor muligt under national lovgivning, skal medlemsstaterne sikre, at sagsbehandlingen af ansøgninger vedrørende etablering af nye produktionsfaciliteter sker hurtigst muligt.

Sanktioner og bøder

Kommissionen kan pålægge virksomheder bøder, såfremt de ikke overholder forpligtelserne i forbindelse med indsamling af oplysninger, såfremt de ikke informerer om tredjelandforpligtelser eller såfremt de forsætligt eller groft uagtsomt ikke overholder en forpligtelse til at prioritere produktionen af kriserelevante produkter (prioriterede anmodninger og prioriterede

ordrer). Provenuet fra de indsamlede bøder skal indgå som ekstern finansiering under støtte-instrumentet til Ukraine.

Virksomheder eller sammenslutninger, som forsætligt eller groft uagtsomt ikke har levet op til informationsforpligtelserne vil kunne pålægges bøder op til 300.000 euro. Såfremt virksomheder ikke lever op til forpligtelsen om at informere Kommissionen om kontraktforpligtelser til tredjelande, kan Kommissionen pålægge bøder op til 150.000 euro. Såfremt virksomhederne forsætligt eller groft uagtsomt ikke lever op til forpligtelsen til at prioritere produktionen af kriserelevante produkter, kan der pålægges bøder op til 300.000 euro.

Der kan derudover pålægges tvangsbøder for hver dag en virksomhed ikke overholder sin forpligtelse til at prioritere ordrer af kriserelevante produkter, som ikke er forsvarsprodukter, hvis virksomheden forsætligt eller groft uagtsomt misligholder sin forpligtelse hertil. Disse bøder vil være op til 1,5 pct. af den gennemsnitlige dagsomsætning i det foregående regnskabsår for store virksomheder og op til 0,5 pct. for SMV'er.

De berørte parter har ret til at blive hørt, og Kommissionen skal tage bestik af de hørte parters argumenter.

Del IV: Forvaltning, evaluering og kontrol

Oprettelse af Udvalget for forsvarsindustrielt beredskab

Forordningen etablerer et udvalg for forsvarsindustrielt beredskab, som har til opgave at assistere og give vejledning til Kommissionen vedrørende implementeringen af forordningen, herunder særligt foranstaltningerne vedrørende forsyningssikkerhed.

Udvalget skal bestå af repræsentanter fra Kommissionen, Den højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik, direktøren for Det Europæiske Forsvarsagentur, medlemsstater og associerede lande. Medlemsstaterne skal nominere to medlemmer i alt, mens Kommissionen vil agere både formand og sekretariat for udvalget.

Udvalget vil få en række opgaver, som relaterer sig til aktiveringen af krisetilstandene beskrevet i ovenstående. Dette tæller bl.a. analyse af information, vejledning om den konkrete implementering, evaluering og understøttende koordination.

Programkomite

Der etableres en programkomite, hvor medlemsstaterne deltager, som skal sikre implementeringen af forordningen.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har endnu ikke taget stilling til forslaget.

5. Nærhedsprincippet

Kommissionen vurderer, at målet om at sikre EDTIB's konkurrenceevne, sikre tilpasningen til de strukturelle forandringer som følge af Ruslands ulovlige krig mod Ukraine og de ændrede markedsvilkår, samt de tidligere ambitioner fastlagt af medlemsstater om at indkøbe 35 pct.

i fællesskab, ikke kan opnås, hvis medlemsstaterne indkøber og anskaffer hver for sig. Handling på EU-plan vurderes bedst egnet til at indføre de påtænkte samarbejdsforanstaltninger, samt til at sikre langsigtet samarbejde gennem hele forsvarsmateriellets livscyklus.

Kommissionen vurderer dertil, at forsyningssikkerheden af forsvarsmateriel i Unionen i stigende grad er en tværgående europæisk udfordring, idet industriens forsyningskæder i stigende grad går på tværs af EU-landene og tredjelande. Kommissionen ser på den baggrund et behov for at lave EU-harmoniseringslovgivning. Kommissionen bemærker, at sikkerheden på Unionens territorium er et overordnet mål af offentlig interesse, og at denne sikkerhed også afhænger af tilgængeligheden af forsvarsmateriel i tilstrækkelige mængder. For at sikre et velfungerende indre marked, og dermed en velfungerende forsvarsindustri, vurderer Kommissionen derfor, at det er nødvendigt at vedtage harmoniserende lovgivning.

Kommissionen vurderer, at målet om at støtte Ukraine, herunder i at genoprette, genopbygge og modernisere Ukraines DTIB, samt med gradvist at tilpasse sig Ukraine til EU's regler og praksis, bedst opfyldes på EU-plan.

Regeringen kan i den forbindelse tilslutte sig Kommissionens betragtninger, og vurderer på det foreliggende grundlag, at nærhedsprincippet er overholdt.

6. Gældende dansk ret

Det er den indledende vurdering, at forslaget potentielt kan have betydning for implementeringen af forsvars- og sikkerhedsdirektivet (direktiv 2009/81/EF), for udbudsloven samt have aftaleretlig betydning. Dette vil skulle undersøges nærmere.

Overførsler af forsvarsprodukter inden for EU

I dansk ret er tilladelser til udførsel af militært udstyr reguleret i våbenlovens § 6, stk. 1, hvorefter det er forbudt uden tilladelse fra justitsministeren eller den, ministeren bemyndiger dertil, i hvert enkelt tilfælde at udføre bl.a. forsvarsmateriel. Der er dog mulighed for at udstede generel, global eller individuel tilladelse til udførsel af sådanne produkter til EU- og EØS-lande efter våbenlovens § 6, stk. 5. De nærmere regler herfor fremgår af våbenbekendtgørelsen.

Det bemærkes, at de danske regler om tilladelse til udførsel af militært udstyr inden for EU er en gennemførsel af forsvarsdirektivet.

I Danmark er Rigspolitiet, der udsteder tilladelser til eksport af militært udstyr.

Overvejelser om mulig ekspropriation - prioriterede ordrer og anmodninger (art. 47 og 50)

Den foreslåede ordning i forordningens artikel 47 og artikel 50 vil kunne udgøre et indgreb i en rettighed, der er beskyttet af grundlovens § 73, for så vidt angår den eller de berørte virksomheder eller virksomhedernes kontraktparter. Det er vurderingen, at et sådant indgreb ikke i almindelighed vil udgøre ekspropriation efter grundlovens § 73. Der er herved navnlig lagt vægt på, at der er tale om generelle ordninger, som vil kunne anvendes over for alle virksomheder, der måtte producere de relevante produkter, at formålet med forslagene er at sikre forsyningssikkerheden af forsvarsprodukter i EU i tilfælde af en forsynings- eller sikkerhedskrise, og at et pålæg eller anmodning om at prioritere eller acceptere en ordre skal ske mod en fair og rimelig pris.

Det vurderes imidlertid, at det ikke på forhånd kan udelukkes, at der i særlige tilfælde kan være enkelte virksomheder eller kontraktparter til virksomheder, som vil kunne blive ramt så intensivt, at der vil være tale om ekspropriation over for de pågældende. Det vil bero på en konkret vurdering, om der i det enkelte tilfælde foreligger ekspropriation. Er et indgreb ekspropriativt, vil den pågældende have krav på erstatning i medfør af grundlovens § 73. Kan der ikke opnås enighed herom, må spørgsmålet i givet fald indbringes for domstolene.

Generel formueret

Der gælder i dansk ret et grundlæggende princip om aftalefrihed. Det betyder, at både fysiske og juridiske personer som udgangspunkt frit kan indgå de aftaler eller kontrakter, de ønsker at indgå, med retligt forpligtende virkning. En undladelse af at opfylde en retligt bindende kontrakt uden gyldig grund kaldes kontraktbrud eller misligholdelse af kontrakten. I sådanne tilfælde vil den berettigede aftalepart typisk kunne gøre misligholdelsesbeføjelser gældende, f.eks. kræve et forholdsmæssigt afslag i vederlaget eller ophævelse af aftalen mv. Hvis den manglende opfyldelse af aftalen medfører et tab for aftaleparten, vil der endvidere normalt kunne rejses et erstatningskrav. Efter almindelig dansk ret vil der alene i tilfælde, hvor der opstår en uforudsigelig og ekstraordinær situation, som aftaleparten er uden skyld i (force majeure) være tale om, at misligholdelse ikke har konsekvenser. Som eksempel herpå kan nævnes krig eller naturkatastrofer. Med forslaget etableres en mekanisme hvorefter der – hvis de i forordningen fastsatte betingelser er opfyldt – vil være tale om ansvarsfrihed i tilfælde af manglende opfyldelse af en aftale, hvis en aktør enten pålægges (forsyningskrise) eller accepterer (sikkerhedskrise) at prioritere en ordre på bekostning af en anden aftale. Dette har karakter af lovbestemt force majeure og kan eventuelt afspejles i relevant følgelovgivning.

Forslaget er endvidere uklar med hensyn til, hvorvidt udvidelse af en rammeaftale kræver leverandørens accept. Hvis udvidelse ensidigt kan pålægges af den ordregivende myndighed, vil det også indebære en fravigelse fra princippet om aftalefrihed, som vil skulle afspejles i relevant lovgivning.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Kommissionens forslag er fremsat som en forordning og vil derfor være direkte gældende i medlemsstaterne.

Forordningen vil kunne kræve følgelovgivning i form af konsekvensændringer i gældende national lovgivning.

Økonomiske konsekvenser

Statsfinansielle konsekvenser

Forslaget indeholder udgifter under EU-budgettet på i alt ca. 1,5 mia. euro (løbende priser) i perioden til og med 2027 inden for rammerne af EU's flerårige finansielle ramme (MFF) 2021-2027. Danmark finansierer ca. 2. pct. af EU's budget, svarende til en finansieringsandel på ca. [224] mio. kr. Kommission oplyser, at implementeringen af forslaget vil kræve 53 årsværk. Det fremgår ikke af forslaget, hvorvidt der er tale om omprioriteringer af ansatte, hvilket vil skulle afklares.

Statsfinansielle konsekvenser forbundet med nationale myndigheders forpligtelser forventes at stige ved den eventuelle aktivering af tiltagene i krise-tilstandene. Dette blandt andet som

følge af overvågningsforpligtelser, hurtigere behandling af ansøgninger om tilladelser til udførsel af forsvarsprodukter samt behov for øget koordination og informationsudveksling.

Forslaget ventes desuden at medføre udgifter nationalt til monitorering, dataindsamling, mv. i regi af tiltagene for forsvarsindustrielt beredskab samt en aktiv statslig indsats mhp. at understøtte danske virksomheders konkrete deltagelse i programmer under forordningen.

Det bemærkes, at afledte nationale udgifter som følge af EU-retsakter afholdes inden for de berørte ministeriers eksisterende bevillingsramme, jf. budgetvejledningens bestemmelser herom.

Samfundsøkonomiske konsekvenser

Det vurderes, at forslaget i et vist omfang kan have positive samfundsøkonomiske konsekvenser ved at mindske de negative konsekvenser af forsyningskriser på markedet for forsvarsprodukter. Under kriser kan forslaget komme samfundet til gavn i form af horisontale foranstaltninger, der bidrager til at sikre forsyningen af strategisk vigtige og kriserelevante produkter. En mere koordineret indsats kan ligeledes lede til en mere omkostningseffektiv udnyttelse af nationale forsvarsbudgetter i kraft af mindre duplikation af materiel, stordriftsfordele ved fælles indkøb, øget interoperabilitet og et mere integreret forsvarsmarked med en lavere grad af dobbeltarbejde.

Erhvervsøkonomiske konsekvenser

Deltagelse i programmet er frivilligt for virksomheder. Samlet set vurderes det, at forslaget må ventes at have positive erhvervsøkonomiske konsekvenser for deltagende virksomheder, da de vil kunne søge tilskud til f.eks. opskalering af deres produktionskapacitet. Såfremt danske virksomheder eller myndigheder ønsker at ansøge under programmet, vil der være en række administrative omkostninger, omstillingsomkostninger og mulige løbende administrative omkostninger. Samtidig indebærer forslaget omprioritering af midler, der var øremærket andre indsatser, herunder forskning- og udvikling af forsvarsteknologi- og produkter inden for EDF. Forslaget ventes derfor, i en kortere periode, at kunne medføre negative erhvervsøkonomiske konsekvenser for danske virksomheder og forskningsinstitutioner som følge af reduceret mulighed for hjemtag af midler under udmøntningen af EDF.

Dertil vurderes der at kunne være en række omkostninger forbundet med informationsindsamlingen til kortlægningen af den europæiske forsvarsindustri, midlertidige administrative omkostninger ved oplysningskrav til Kommissionen om produktionskapacitet samt og evt. prioriterede ordrer ifm. aktivering af krisetilstandene. Størrelsen af de administrative og erhvervsøkonomiske konsekvenser kan ikke kvantificeres på nuværende tidspunkt.

Andre konsekvenser og beskyttelsesniveauet

Forslaget kan sikre et større udbud af forsvarsmateriel samt bidrage til mere robuste forsyningskæder. Dette til gavn for Ukraine og medlemsstaterne og dermed Europas sikkerhed. Forslaget vurderes at kunne bidrage væsentligt til en styrket og mere modstandsdygtig europæisk forsvarsindustri samt at nedbringe risikoen for flaskehalse og øge grænseoverskridende samarbejde. På længere sigt kan en potentiel afledt konsekvens af forslaget også være en større interoperabilitet mellem EU-landenes forsvarskapabiliteter og dermed modgå den nuværende fragmentering af forskellige forsvarssystemer og forsvarsmateriel på tværs af EU-kredsen.

8. Høring

Forslaget er sendt i høring i EU-specialudvalget for civilbeskyttelsesområdet.

Forslaget har dertil været sendt i ekstern høring i regi af Regeringens Rådgivende Gruppe for dansk forsvarsindustri. Der er alene modtaget eksterne høringssvar fra nedenstående aktører.

Dansk Industri (DI)

DI forholder sig generelt positivt over for initiativer, der fremmer europæiske løsninger og produktionskapacitet – Europa må tage større ansvar, og incitamentet til at udvikle og købe europæisk bør udforskes yderligere. DI understreger her, at det er vigtigt at sikre, at større landes forsvarsindustrier ikke favoriseres i processen, og at adgangen til markedet forringes af regulering og prioritering af større landes industrier.

DI ser positivt på allokeringen af finansiering til at styrke forsvarsindustrien og håber på, at det vil skabe innovation, forsyningssikkerhed og forbedret europæisk konkurrenceevne. Dette skaber et godt bagtæppe til den kommende drøftelse af EU's fremtidige budgetter.

DI understreger, at forsvarsindustrien har behov for at tilpasse sig et marked i forandring, hvilket vil kræve investeringer og ikke mindst adgang til finansiering. DI er bekymrede for om sidstnævnte bliver adresseret i tilstrækkelig grad.

DI støtter etableringen af strukturen for det europæiske forsvarsmaterielprogram, men udviser bekymring over, hvordan konkurrenceevnen påvirkes, og om det kan skabe en parallel struktur til NATO. Det bør tilsikres, at der ikke sker duplikation og unødigt konkurrence mellem NATO og EU.

DI støtter generelt initiativer, som har til hensigt at inkludere SMV'er i europæiske forsyningskæder.

DI støtter etableringen af regimet for forsyningssikkerhed, men er bekymret for, om eksisterende regulering for at flytte produkter over grænser er smidige nok til at gøre en markant forskel. Det er ifølge DI vigtigt, at lovgivning i denne sammenhæng ikke hindrer virksomheders muligheder for at drive forretning i EU og på internationale eksportmarkeder. Endelig er DI positive over for fokuset på Ukraine.

Nationalt Forsvarsteknologisk Center

NFC bemærker, at investeringerne i EDIP bør være i tillæg til EU's støtte til forskningsprogrammer.

Ingeniørforeningen IDA

IDA bakker op omkring, at dansk og europæisk forsvarsindustri får bedre rammer for udvikling og produktion af ny forsvars- og sikkerhedsteknologi. IDA opfordrer her til en snarlig igangsættelse af revideringen af den nuværende danske forsvarsindustrielle strategi samt etableringen af et nationalt set-up for, at danske virksomheder bedst muligt kan være målgruppen for programmet.

IDA finder det vigtigt at kortlægge EU's styrker og svagheder i hele værdikæden for forsvars- og sikkerhedsteknologi. Dertil bør der ifølge IDA være fokus på mangel af arbejdskraft og kompetencer.

IDA finder det vigtigt, at Danmark byder aktivt ind i forbindelse med udarbejdelsen af et europæisk katalog over forsvarsprodukter i EU og arbejder for, at kataloget får en bred tilgang og dermed også omhandler dual-use teknologier. Endvidere finder IDA det vigtigt, at den danske regering prioriterer en aktiv deltagelse i udvalget for forsvarsindustrielt beredskab og sikrer åbenhed ift. det danske økosystem.

CenSec

CenSec anerkender værdien af forordningen som et væsentligt skridt mod styrkelsen af den europæiske forsvarsindustri. For at sikre programmets succes, finder CenSec det vigtigt, at der skabes stærkere incitamenter for SMV'er og vidensinstitutioner. CenSec ser gerne, at støtte målrettes disse aktører og at der sikres enkle ansøgningsprocesser, og at samarbejde mellem sektorer og netværk styrkes yderligere.

9. Generelle forventninger til andre medlemsstaters holdninger

Der ventes generelt at være bred opbakning til ambitionen og formålet med forslaget, særligt mhp. at kunne opretholde den militære støtte til Ukraine og ift. at sikre medlemsstaternes forsvarsevne på sigt og, som bidrag til at EU tager større ansvar for den euro-atlantiske sikkerhed. Der ventes særlig bred støtte til at styrke indsatser inden for fælles udvikling, indkøb og anskaffelse samt opskalering af produktionskapacitet. Finansieringsaspekterne ventes at fylde, idet der ventes at være medlemsstater, som vil mene, at budgettet til forslaget er utilstrækkeligt, mens andre medlemsstater er kritiske over for en forøgelse. Dertil ventes balancen mellem indkøb i den europæiske forsvarsindustri og samarbejdet med tredjelande at fylde, herunder i lyset af det stigende fokus på at understøtte og indkøbe i den europæiske forsvarsindustri. Der forventes at være et fokus på adgangen for SMV'er, og at styrkelsen af den europæiske forsvarsindustri ikke må ske på bekostning af virksomheder i mindre medlemsstater. Elementerne vedrørende forsyningssikkerhed ventes at være et væsentligt punkt i drøftelserne, herunder proportionaliteten i tiltag som fx angående prioriterede ordrer. Endelig ventes der en drøftelse af Kommissionens rolle og omfanget af dennes kompetencer på området, hvor flere medlemsstater ventes at lægge vægt på, at forslaget ikke kan ændre på medlemsstaternes kompetence på sikkerheds- og forsvarsområdet, idet dog behovet for samtidig at sikre koordination og facilitering på forsvarskapabilitetsområdet på EU-niveau anerkendes.

10. Særlige danske opmærksomhedspunkter

Overordnet vurderes en styrket europæisk forsvarsindustri at være i tråd med danske interesser.

Konsekvenserne ved de nye instrumenter og tiltag vil imidlertid skulle undersøges nærmere før endelig dansk stillingtagen. Her vil det være centralt at vurdere bl.a. de afledte konsekvenser hos EU-landene, herunder de administrative og økonomiske konsekvenser. Det skal sikres, at kompetencefordelingen mellem medlemsstaterne og Kommissionen respekteres. Der er herunder behov for at sikre klarhed over, hvilke beføjelser Kommissionen gives, i hvilken grad disse skaber merværdi og effektivt leverer på de fælles udfordringer, samt i hvilken grad forslaget sikrer en tilstrækkelig og rettidig inddragelse af medlemsstaterne. Dertil bør eventuel duplikation til øvrige initiativer undgås.

Det vurderes at være i særlig dansk interesse at se på, hvorvidt forslaget i tilstrækkelig grad muliggør og tilskynder deltagelse fra SMV'er og de mindre medlemsstater. Dette særligt i forhold til analysen af flagskibsprojekterne af fælleseuropæisk interesse.

Det skal sikres, at opbygningen af den europæiske forsvarsindustri også understøtter arbejdet med en styrket dansk forsvarsindustri, jf. det nationale kompromis "*Nationalt kompromis om dansk sikkerhedspolitik*" af 6. marts 2022 samt rammeforliget "*Vilje og evner til at tage ansvar*" af 28. juni 2023. Det er derfor centralt at sikre, at adgangen for SMV'er sikres, således at EU-indsatsen også kommer de mindre medlemsstater til gode, hvilket tillige vil bidrage til dansk forsyningssikkerhed. I forlængelse heraf vil samarbejdet med tredjelande og ikke mindst NATO også skulle holdes for øje.

Endelig vil det være centralt at analysere konsekvenserne ved foranstaltningerne ifm. forsyningssikkerheden af forsvarsprodukter, særligt ift. prioriterede ordrer. Her vil det være vigtigt at afdække, hvorvidt tiltagene er proportionelle, og hvorvidt der er tale om ekspropriation. Dette særligt med øje for de særlige vilkår forsvarssektoren opererer under. Det vil ligeledes være relevant at skabe yderligere klarhed om forslagets konsekvenser for udbudslovgivningen for forsvarsprodukter.

11. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen hilser forslaget om en forordning om et forsvarsindustrielt program, og en ramme af tiltag der skal sikre tilgængeligheden af forsvarsprodukter, velkommen og støtter ambitionen om at styrke den europæiske forsvarsindustri. Regeringen ser positivt på fælles indsats på EU-plan, der kan bidrage til fælles udvikling, indkøb og anskaffelser, en omkostningseffektiv opskalering af produktionskapaciteten og forsyningssikkerheden i forsvarssektoren i Europa. I lyset af den forværrede sikkerhedssituation i Europa er det vigtigt, at sikre konkurrenceevnen på det europæiske marked for forsvarsprodukter, herunder at understøtte opskaleringen og øge incitamentet til grænseoverskridende samarbejde mellem medlemsstaterne. En modstands- og leveringsdygtig europæisk forsvarsindustri spiller en afgørende rolle for EU's evne til at tage ansvar for den euro-atlantiske sikkerhed og ift. at kunne fortsætte den militære støtte til Ukraine. Et mere modstandsdygtigt Europa vil også komme NATO til gode.

Regeringen finder det positivt, at forslaget indeholder mulighed for en styrkelse af den ukrainske forsvarsindustri, herunder via Ukraine-støtteinstrumentet. Det er vigtigt, at der udarbejdes en ambitiøs samarbejdsaftale med Ukraine for at sikre deltagelsen i tiltag under forordningen.

Regeringen finder det ligeledes vigtigt, at forordningen holder samarbejdet med allierede og partnere på det forsvarsindustrielle område for øje. Der bør sikres en balance mellem adgangen for tredjelande og behovet for at sikre forsyningssikkerheden i Europa. Regeringen finder derfor, at der bør koordineres med ligesindede lande, og ikke mindst NATO, i det fremadrettede arbejde med henblik på at etablere et samlet modstandsdygtigt økosystem.

Regeringen finder, at Kommissionen bør frembringe en konsekvensvurdering af forslaget hurtigst muligt. Også af denne grund finder regeringen det centralt, at forslaget ikke foregriber forhandlinger om EU's næste flerårige finansielle ramme.

Regeringen finder det vigtigt, at medlemsstaternes kompetencer inden for det sikkerheds- og forsvarspolitiske område respekteres. Overordnet finder regeringen, at der er behov for større klarhed over, hvilke kompetencer Kommissionen tildeles, herunder hvordan disse udmøntes.

Dertil ser regeringen behov for større klarhed og afgrænsning i forslagets anvendelsesområde, idet udmøntningen skal ske effektivt og i overensstemmelse med sunde budgetprincipper.

Regeringen støtter generelt initiativer, der skal udvide den koordinerende indsats mellem medlemsstaternes forsvarsudviklings- og investeringsplaner. Såfremt produktionskapaciteten skal opskales, er det afgørende, at der sendes koordinerede og klare behovssignaler til forsvarsindustrien. Oprettelsen af udvalget for forsvarsindustrielt beredskab bør dog være baseret på konkret merværdi, et klart mandat og drevet af et behov hos medlemsstaterne, ligesom det bør undgås af duplikere eksisterende initiativer.

Regeringen finder det positivt, at incitamenter og understøttelsen af fælles indkøb fortsættes og udvides. Regeringen finder det samtidigt særligt vigtigt, at selve fællesindkøbene fortsat kan gennemføres i tråd med medlemsstatens nationale behov. I den forbindelse finder regeringen det vigtigt, at administrative ressourcer prioriteres inden for de eksisterende rammer herfor.

Regeringen finder det positivt, at EU-udviklingsprojekter løftes hen imod anskaffelsesfasen. En understøttelse af industrialiseringsfasen af projekter i regi af fx EDF og PESCO ventes at kunne bidrage yderligere til opskalering af den europæiske forsvarsindustrielle kapacitet, ligesom en potentiel afledt konsekvens heraf kan være en større konvergens i EU-landenes forsvarskapabiliteter (interoperabilitet). Regeringen finder det vigtigt, at forordningens anvendelsesområde er klart defineret fsva. definitionen af støtteberettigede foranstaltninger. Regeringen er skeptisk overfor 100 pct. EU-medfinansiering til projekter og finder det vigtigt, at udmøntningen beror på national medfinansiering af hensyn til nationalt ejerskab.

Regeringen finder det særligt positivt, at forordningen indeholder særlige incitamenter for adgangen for små- og mellemstore virksomheder, og at disse bør fastholdes. Det samme bør tiltagene, der sigter mod at højne innovationskapaciteten.

Regeringen er forbeholden overfor, at garantier for deltagelse af ikke EU-kontrollerede enheder i programmet kan ske ved, at den pågældende virksomhed har undergået en forudgående FDI-screening. Det bør sikres, at der er fortrolighed omkring afgørelser truffet under investeringsscreeningsloven, og at det som minimum skal afklares nærmere, hvorledes referencer til FDI-screening og FDI-afgørelser skal operationaliseres i praksis.

Regeringen finder overordnet, at der skal sikres yderligere klarhed om forslagets kapitel om forsyningssikkerhed. Regeringen støtter grundlæggende ideen om, at der kan aktiveres en krisetilstand på EU-niveau med henblik på at drøfte og igangsætte relevante foranstaltninger.

I lyset af den særlige sikkerhedssituation finder regeringen det positivt, at forslaget indeholder tiltag, der skal sikre en mere fleksibel tilgang til udbudslovgivningen i krisetider. Der er her vigtigt, at der søges klarhed ift. de konkrete muligheder for at anvende forslagets undtagelsesbestemmelser. Regeringen finder det imidlertid vigtigt, at aktivering af forslagets undtagelsestilstande, samt den dertilhørende anvendelse af foranstaltningerne, sker på baggrund af på forhånd fastsatte og klart definerede kriterier, fyldestgørende dokumentation og en transparent proces, hvor medlemsstaterne inddrages rettidigt.

Regeringen noterer sig forslaget om, at europæiske producenter kan forpligtes til at prioritere ordrer på kriserelevante produkter, når tilstanden med forsyningskrise aktiveres, mens prioritering af ordrer på forsvarsprodukter under en sikkerhedskrise afhænger af virksomhedens

accept. I lyset af instrumentets indgribende natur over for den konkrete virksomhed samt dennes aftaleparter, der må bære risikoen ved f.eks. forsinkelse, finder regeringen, at der bør anlægges klare betingelser for, hvornår og hvordan instrumentet anvendes. Regeringen støtter, at det er på anmodning fra medlemsstaterne, at producenter kan pålægges at prioritere ordrer. Prioriterede ordrer bør generelt kun benyttes i særlige og afgrænsede tilfælde. Dertil finder regeringen det vigtigt, at bøder bør være proportionale og tage højde for, hvorvidt der er tale om bevidst omgåelse af forpligtelser. Regeringen vil derudover arbejde for, at det så vidt muligt afklares under forhandlingerne, hvad det vil sige at "prioritere" en ordre, herunder om det kun omhandler ordrerækkefølgen eller også produktionstiden, samt samspillet med underleverandørers retsstilling og eventuelt afledte ansvarsfrihed i en længere og specialiseret produktionskæde.

12. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.